

מספר הקורס: 4040278

שם הקורס בעברית: קריאה בתלמוד בבלי, מסכת חגיגה

שם הקורס באנגלית: Reading Babylonian Talmud, Tractate Hagigah

שנה"ל: תשפ"ד

שם המרצה: ד"ר עידו חברוני

שם תכנית הלימודים: התוכנית הבינתחומית בפילוסופיה ובהגות יהודית

סיווג הקורס: שיעור

משך והיקף הקורס: סמסטר א, 4 ש"ס

נקודות זכות אקדמיות: 4 נ"ז

דרישות קדם: מבוא לספרות חז"ל

מועד שעות הקבלה: ימי שלישי, 13:00–15:00

פרטי קשר של המרצה: idoh@shalem.ac.il

מטרות הקורס

התלמוד הבבלי הוא הטקסט המכונן של התרבות היהודית ולפיכך הלימוד שלו הוא בסיס הכרחי לכל עיסוק בשאלות של זהות יהודית - אישית ולאומית. מטרת הקורס היא לפתח את יכולות הלמידה העצמאיות של הסטודנטים, להכיר כמה מן התמות המרכזיות של עולם המחשבה החז"לי (מחלוקת ואחדות; מסורת וחידוש; הלכה ומיסטיקה), להבין את השאלות העומדות בבסיס הדיונים בנושאים אלו, ולחשוב על המענים שהם מציעים בהקשר של שאלות הזהות היהודית ואתגריה כיום.

תיאור הקורס

במהלך הקורס נקרא באופן רציף את סוגיות הפתיחה של פרקים א-ב בתלמוד בבלי מסכת חגיגה. הקורס יתקיים במתכונת משולבת של הרצאות מבוא, קריאה מודרכת, לימוד בחברותות ודיון מונחה בכיתה. נבקש להבין את הטקסט באופן דיאכרוני וסינכרוני: נזהה את מקורותיו במקרא ובספרות חז"ל הקודמת לתלמוד, נקרא אותו באופן צמוד מתוך שימת דגש על הקישורים שיוצרת פעולת העריכה, ונדון ברעיונות העולים ממנו. כל הקריאות במקורות חז"ל תיעשינה באופן מודרך בכיתה. כל הקריאות המשניות - מלבד הקריאה למפגש הראשון - הן בגדר המלצה בלבד. הקורס מתאים הן למתחילים והן למתקדמים המבקשים להעמיק את ההיכרות שלהם עם התלמוד, אך הוא אינו מכוון עבודה סמינריונית.

חובות הקורס והרכב הציון בקורס

תרגיל (20%). הצגה בעל פה): הכנת קטע תלמודי לא-מוכר בחברותא.
מטלת סיום (80%. 2,500 – 3,500 מילים): דיון בסוגיה תלמודית הנוגעת לשאלה של זהות יהודית, תוך שימוש במתודות שנרכשו בקורס (הנושאים יקבעו מתוך התייעצות עם המרצה).

• **ציון עובר בקורס: 60**

• **יש לקרוא את קריאת החובה לקראת כל שיעור.**

פירוט השיעורים, הנושאים הנלמדים בכל שיעור וקריאת החובה והקריאה המומלצת בכל שיעור:

שיעורים מס' 1–2: מבוא

קריאת חובה: מירה בלברג, פתח לספרות חז"ל (רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2013), עמ' 17–48.

שיעורים מס' 3–4: עליה לרגל - במקרא ובמשנה חגיגה

קריאת חובה: שמות כג:יד-יז; דברים טז:א-י ז

משנה חגיגה פרק א

קריאה מומלצת: משה דוד הר, "ירושלים, המקדש והעבודה, במציאות ובתודעה בימי בית שני", בתוך: דניאל שורץ (עורך), מחקרים בתולדות ישראל בתקופת הבית השני (ירושלים: מרכז זלמן שזר, תשנ"ו), עמ' 487–498.

שיעורים מס' 5–6: משנה חגיגה - מחלוקת

קריאת חובה: משנה חגיגה פרקים ב-ג

קריאה מומלצת: יובל פרנקל, "המחלוקת על הסמיכה – על מחלוקת וסמכות", מחקרי ירושלים בספרות עברית כט (2017) עמ' 39–64.

שיעורים מס' 7–8: לקונות בקביעות המשנאיות

קריאת חובה: בבלי חגיגה ב ע"א – ג ע"א

קריאה מומלצת: ג'פרי רובינשטיין, סיפורים תלמודיים (באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון, 2021), עמ' 23–61.

שיעורים מס' 9–10: הולדת המחלוקת 1

קריאת חובה: בבלי חגיגה ג ע"א-ע"ב

קריאה מומלצת: שלמה נאה, "עשה לבך חדרי חדרים: עיון נוסף בדברי חז"ל על המחלוקת", בתוך: צ' זוהר וא' שגיא (עורכי), מחויבות יהודית מתחדשת: על עולמו והגותו של דוד הרטמן, (תל אביב: הוצאת מכון שלום הרטמן, תשס"א) עמ' 851–875.

שיעורים מס' 11–12: הולדת המחלוקת 2: מקבילות

קריאת חובה: משנה ידיים ד:ב-ד; תוספתא סוטה ט:ז-ז; ירושלמי יבמות א:ו ג ע"א; בבלי ברכות כז ע"ב – כח ע"א

קריאה מומלצת: אברהם אדרת, "מסכת עדויות כעדות לדרכי השיקום והתקומה לאחר חורבן בית שני", בתוך: מנחם שטרן, ישעיהו גפני ואהרן אופנהיימר (עורכים), יהודים ויהדות בימי בית שני, המשנה והתלמוד (ירושלים: יד יצחק בן-צבי, 1993), עמ' 251–256.

שיעורים מס' 13–14: רבנים בוכים

קריאת חובה: בבלי חגיגה ד ע"ב – ה ע"א

קריאה מומלצת: Jeffrey L. Rubenstein, *Stories of the Babylonian Talmud* (Baltimore, MD: Johns Hopkins, 2010), pp. 91-115.

שיעורים מס' 15–16: אלוהים בוכה

קריאת חובה: בבלי חגיגה ה ע"א – ה ע"ב

קריאה מומלצת: שרגא בר און, "חז"ל", בתוך: אבריאל בר-לבב ומשה אידל (עורכים), **מבוא לקבלה: המיסטיקה היהודית מראשיתה ועד דור גירוש ספרד** (רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2015), עמ' 288–378.

שיעורים מס' 17–18: מיסטיקה תלמודית 1: מעשה בראשית ומעשה מרכבה

קריאת חובה: בבלי חגיגה יא ע"ב – יב ע"ב

קריאה מומלצת: יהודה ליבס, **חטאו של אלישע: ארבעה שנכנסו לפרדס וטבעה של המיסטיקה התלמודית** (ירושלים: הוצאת אקדמון, 1990).

שיעורים מס' 19–20: מיסטיקה תלמודית 2: מעשה בראשית ומעשה מרכבה

קריאת חובה: בבלי חגיגה יג ע"א – יד ע"א

קריאה מומלצת: איתמר גרינולד, "לבעיית המחקר בעיסוקם של חכמים במיסטיקה", בתוך: מנחם שטרן, ישעיהו גפני ואהרן אופנהיימר (עורכים), **יהודים ויהדות בימי בית שני, המשנה והתלמוד** (ירושלים: יד יצחק בן-צבי, 1993), עמ' 287–315.

שיעורים מס' 21-22: מיסטיקה תלמודית 3: פרדס

קריאת חובה: בבלי חגיגה יד ע"ב – טו ע"א

קריאה מומלצת: מנחם קיסטר, "מטטרון והאל ובעיית שתי הרשויות: לבירור הדינמיקה של מסורות, פרשנות ופולמוס", **תרביץ** פד (תשע"ד), עמ' 43–88.

שיעורים מס' 23-24: אלישע בן אבויה

קריאת חובה: בבלי חגיגה טו ע"א-ע"ב

קריאה מומלצת: ג'פרי רובינשטיין, **סיפורים תלמודיים** (באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון, 2021), עמ' 97–142.

שיעורים מס' 25-26: מפגש סיכום